

Analysis of the Basics of the “Good Oilfield Practice” Clause in Upstream Oil and Gas Contracts with Emphasis on the Environmental Obligations of Contractors

Mehrab Darabpour^{1✉} , Mahmoodreza Firuzmand² , Esmail Karimian Jazi³

1. Corresponding author; Professor. Faculty of law, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran. Email: m_darabpour@sbu.ac.ir

2. Assistant Professor, Department of Oil and Gas Law, Faculty of Petroleum, University of Petroleum Industry Tehran, Iran. Email: mrfiroozmand@put.ac.ir

3. PhD Candidate in Oil and Gas Law, Faculty of law, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran. Email: k_esmaiel@sbu.ac.ir

Article Info

Article type:
Research Article

Manuscript received:
13 July 2024
final revision received:
3 January 2025
accepted:
10 March 2025
published online:
15 March 2025

Keywords:
Health, Good Oilfield Practice, GOP
Interpretation, GOP
Ambiguities, Safety and Environment
Requirements.

Abstract

Good Oilfield Practice (GOP) sets the standards that oil and gas contractors use to conduct their operations. These standards have a long history in the oil and gas industry. The concept of GOP has been widely recognized for over a century as a standard that operators should use to carry out their oil and gas operations. One of the main reasons for establishing such a standard was the fact that oil and gas are flammable and explosive materials that can be dangerous if used improperly. Due to the risks, complexity, and uncertainty associated with oil and gas operations, which require accuracy and caution from contractors, this standard has continued to develop and evolve over the years. The evolution of Good Oilfield Practice has many aspects that continue to this day. In some developing oil-producing countries, the main criterion set to preserve the environment in upstream oil and gas operations is GOP. Generally, three criteria are considered in defining GOP: (1) actions that reflect the latest technologies in the industry; (2) actions that, in addition to being safe, sound, and efficient, guarantee economic benefits; and (3) procedures that are no less efficient than those used by the same company elsewhere. In Iranian laws, regulations, and oil contracts, there is no mention of GOP, nor is there a definition of similar terms. In contracts and regulations governing buyback agreements, these criteria were based on HSE (Health, Safety, and Environment) standards and relied more on compliance with environmental obligations written in the contract than on achieving “Good Oilfield Practice” (GOP). In Iran’s new petroleum contracts, more modern concepts governing oil operation standards are described, which will be briefly discussed in this article. This research, through a scientific review, shows that the Good Oilfield Practice standard is far more suitable than other standards, including the aforementioned HSE standard, and that it is necessary to include it in Iranian laws, regulations, and oil contracts.

Cite this article: Darabpour, Mehrab; Firuzmand, Mahmoodreza; Karimian Jazi, Esmail (2025) “Analysis of the Basics of the “Good Oilfield Practice” Clause in Upstream Oil and Gas Contracts with Emphasis on the Environmental Obligations of Contractors” *Energy Law Studies*, 10 (2): 227 – 252.

DOI: <https://doi.com/10.22059/JRELS.2025.395613.589>

© The Author(s).

Publisher: University of Tehran Press.

Introduction

The concept of *Good Oilfield Practice* (GOP) has played a foundational role in shaping operational standards within the global oil and gas industry for over a century. As a professional benchmark, GOP encompasses the principles, procedures, and ethical guidelines that responsible contractors and operators are expected to follow to ensure safe, efficient, and environmentally sound exploration and production. Historically, GOP emerged as a response to the inherent risks and complexities of petroleum activities—operations that involve highly flammable and explosive materials, technological uncertainty, and significant potential harm to people and the environment. Consequently, the notion of “good practice” has evolved alongside advancements in engineering, health, safety, and environmental management, adapting to new technologies and international legal frameworks governing petroleum operations.

The legal interpretation of GOP, however, remains context-dependent and varies significantly between jurisdictions and contractual regimes. In certain countries, particularly developing oil-producing states, GOP functions as the *de facto* standard for assessing contractor performance and compliance with environmental and operational obligations. Despite its importance, in some legal systems—such as Iran’s—explicit references to GOP are absent in statutes and contractual frameworks, leading to ambiguity in interpreting the contractors’ environmental and safety duties. This study aims to explore the conceptual foundations of GOP, its legal and operational implications, and the necessity of incorporating this principle into Iranian petroleum contracts to align national practices with internationally accepted standards.

Method

This research adopts a **qualitative doctrinal methodology** supported by **comparative legal analysis**. The study involves a systematic review of primary and secondary legal materials, including upstream oil and gas contracts, national petroleum laws, and international model agreements. Academic commentaries, case law, and regulatory texts were analyzed to identify the nature, purpose, and application of GOP clauses.

The doctrinal component focused on examining how GOP has been defined and applied across different contractual systems, particularly in common law jurisdictions where the term has a well-established

legal lineage. The comparative aspect concentrated on evaluating the degree of correspondence between GOP and Iran’s existing contractual frameworks—especially the Buyback and IPC (Iran Petroleum Contract) models—where environmental and operational obligations are governed primarily through Health, Safety, and Environment (HSE) provisions rather than GOP itself.

This methodological approach allows the study to bridge the conceptual gap between international contractual practices and Iran’s domestic legal structure, thereby providing a foundation for potential legal reforms or contractual amendments.

Conclusions

The findings demonstrate that Good Oilfield Practice offers a broader and more adaptive framework for regulating contractor behavior than the traditional HSE standard. Whereas HSE focuses on compliance with prescribed safety and environmental requirements, GOP embodies a performance-based standard that encourages continuous improvement, innovation, and responsibility. GOP obliges contractors not only to adhere to technical norms but also to exercise professional judgment consistent with the practices of prudent and experienced operators under similar conditions.

For Iran, the absence of GOP in its petroleum legislation and contracts represents a missed opportunity to align with international norms. Incorporating GOP into Iranian legal frameworks could enhance operational safety, environmental stewardship, and contractual accountability. Furthermore, GOP’s flexibility allows it to accommodate emerging issues such as climate change mitigation, carbon management, and energy transition strategies, areas that are increasingly critical to the long-term sustainability of petroleum operations.

In conclusion, this study argues that Good Oilfield Practice should be formally recognized and embedded within Iran’s petroleum contracts and regulations. Doing so would not only strengthen environmental protection and risk management but also elevate the country’s upstream legal and operational standards to the level of best international practice.

تحلیل مبانی شرط «عملکرد مطلوب میدان نفتی» در قراردادهای بالادستی صنایع نفت و گاز با تأکید بر تعهدات زیست‌محیطی پیمانکاران نفتی

مهراب داراب‌پور^۱ , محمودرضا فیروزمند^۲ , اسماعیل کریمیان جزی^۳

۱. نویسنده مسئول: استاد گروه خصوصی دانشکده حقوق، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران. رایانامه: m_darabpour@sbu.ac.ir

۲. استادیار گروه حقوق نفت و گاز دانشکده نفت دانشگاه صنعت نفت، تهران، ایران. رایانامه: mrffiroozmand@put.ac.ir

۳. دانشجوی دکتری نفت و گاز، دانشکده حقوق، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران. رایانامه: k_esmaiel@sbu.ac.ir

اطلاعات مقاله چکیده

نوع مقاله:

مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت:

۱۴۰۳/۴/۲۳

تاریخ بازنگری:

۱۴۰۳/۱۰/۱۴

تاریخ پذیرش:

۱۴۰۳/۱۲/۲۰

تاریخ انتشار:

۱۴۰۳/۱۲/۲۵

کلید واژه‌ها:

ابهامات GOP، استانداردهای HSE، الزامات سلامت، ایمنی و محیط زیست، تفسیر GOP، عملکرد مطلوب میدان نفتی.

رویه مطلوب میدان نفتی (GOP) استانداردهایی را که پیمانکاران نفت و گاز برای انجام عملیات خود از آن‌ها بهره می‌برند، تعیین می‌کند. این استانداردها سابقه‌ای طولانی در صنعت نفت و گاز دارند. این مفهوم به عنوان معیاری مقبول بیش از یک قرن است که به صورت گسترده اپراتورها را موظف می‌کند که برای انجام عملیات نفت و گاز خود از آن استفاده کنند. یکی از دلایل اصلی ایجاد چنین معیاری، این واقعیت بود که نفت و گاز مواد قابل اشتعال و انفجاری هستند که در صورت استفاده نادرست، ممکن است خطرناک باشند. این معیار به دلیل ریسک، پیچیدگی و عدم اطمینان مرتبط با عملیات نفت و گاز که مستلزم دقت و احتیاط از سوی پیمانکاران است، طی سالیان پایایی به توسعه و تکامل خود ادامه داد. تکامل رویه مطلوب میدان نفتی جنبه‌های زیادی داشته است که تا به امروز ادامه دارد. رویه مطلوب میدان نفتی (GOP)، در بسیاری از کشورهای در حال توسعه تولیدکننده نفت، معیار اصلی تعیین شده به منظور حفظ محیط زیست در عملیات بالادستی نفت و گاز، شمرده می‌شود. به طور کلی، سه معیار در تعریف GOP مطرح می‌شود: ۱. اقداماتی که بازتاب‌دهنده آخرین فناوری‌ها در صنعت هستند؛ ۲. اقداماتی که افزون بر ایمن، خوب و کارآمد بودن، منافع اقتصادی را تضمین می‌کند؛ ۳. رویه‌هایی که از نظر کارایی، در مقایسه با رویه‌های مورد استفاده همان شرکت در سایر مناطق، دچار کاستی نباشند. در قوانین، مقررات و قراردادهای نفتی ایران، نه اشاره‌ای به GOP شده و نه تعریفی از اصطلاحات مشابه آن ارائه گردیده است. در قراردادهای و مقررات ناظر بر بیع متقابل، این معیارها براساس استانداردهای HSE تبیین شده بود و بیش از آنکه ناظر بر تحقق «عملکرد مطلوب میدان نفتی» (GOP) باشد، بر رعایت تعهدات زیست‌محیطی مطروحه در قرارداد متکی بود. در قراردادهای جدید نفتی ایران ما فهم تازه‌تر مربوط به استانداردهای اجرای عملیات نفتی توصیف شده است که در این مقاله به اختصار به آن پرداخته خواهد شد. این تحقیق با بررسی تحلیلی نشان می‌دهد که استاندارد عملکرد مطلوب میدان نفتی به مراتب مناسب‌تر از سایر استانداردهای موجود، از جمله استاندارد HSE است که ضرورت دارد تا حد امکان، در قوانین و مقررات و نیز قراردادهای نفتی ایران گنجانده شود.

استناد: داراب‌پور، مهراب؛ فیروزمند، محمودرضا؛ کریمیان جزی، اسماعیل (۱۴۰۳). «تحلیل مبانی شرط «عملکرد مطلوب میدان نفتی» در قراردادهای بالادستی صنایع نفت و گاز با تأکید بر تعهدات زیست‌محیطی پیمانکاران نفتی»، *مطالعات حقوق انرژی*، ۱۰ (۲)، ۲۵۲-۲۲۷. <http://doi.org/10.22059/JRELS.2025.395613.589>

© نویسندگان.

ناشر: مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران.

مقدمه

در دهه‌های اخیر، کشورهای درحال توسعه تولیدکننده نفت با اقتصادهای مبتنی بر هیدروکربن، مانند ایران، عراق و عربستان، شاهد گسترش چشمگیر فعالیت‌های نفت و گاز بوده‌اند که بیشتر توسط شرکت‌های نفتی چندملیتی انجام می‌شود. این امر به تشدید چشمگیر تخریب محیط‌زیست انجامیده و بر سلامت و زندگی اجتماعی جوامع محلی تأثیرگذار بوده است. علل اختلال‌های زیست‌محیطی مرتبط با صنعت نفت متنوع‌اند و به‌طور بالقوه شامل نشت نفت در مراحل اکتشاف و تولید در پروژه‌های بالادستی، سوزاندن گاز، تزریق آب دریا و یا تخلیه زباله‌های خطرناک می‌شوند.

جنبه‌های بهداشتی و اجتماعی که تحت تأثیر این فعالیت‌ها قرار می‌گیرند نیز متفاوت است؛ جایی که تأثیر مستقیم بر کیفیت هوا، خاک و منابع آب معمولاً با شرایط بهداشتی جدی مانند بیماری‌های تنفسی و آلودگی میکروبی همراه است. همچنین، توسعه و گسترش میادین نفتی و به‌کارگیری نیروی کار خارجی، آثاری منفی مانند درگیری‌های محلی، جابه‌جایی، تخریب و محرومیت از زمین‌های کشاورزی و تغییرات فرهنگی و جمعیتی را در پی داشته است.

از این رو، یکی از تعهدات اصلی پیمانکاران در قراردادهای نفتی، رعایت الزامات مرتبط با سلامت، ایمنی و محیط‌زیست^۱ است. تعهد مزبور، پیمانکار را به رعایت قوانین ملی، بین‌المللی و نیز مقررات قراردادی در راستای به‌کارگیری تدابیر لازم برای سلامت، ایمنی و حفظ محیط‌زیست به هنگام اجرای عملیات نفتی ملزم می‌کند.

این تدابیر مرتبط با فعالیت‌ها، خدمات، کارکنان، اشخاص ثالث، منافع عمومی، اموال و دارایی‌ها و محیط‌زیست هستند. در برخی قراردادهای این تعهد تحت عنوان یادشده مورد تصریح قرار گرفته است؛ درحالی که در برخی دیگر، به‌صورت پراکنده و متناسب با موضوع، در ذیل تعهدات مختلف پیمانکار درج شده است.

هیچ‌یک از نظام‌های قانونی، قضایی و قراردادی محلی کشورهای میزبان و همچنین منابع بین‌المللی، تفسیر جامعی از اصطلاح GOP^۲ ارائه نکرده‌اند. این عدم قطعیت و ابهام درباره محتوای اصطلاح، مانع از شناسایی حداقل تعهدات زیست‌محیطی و اجتماعی شرکت‌های چندملیتی (MNOC) شده و در نتیجه، مسئولیت‌پذیری آن‌ها را در قبال هرگونه سهل‌انگاری یا تخلف با چالش روبه‌رو می‌سازد. از این رو، در این مقاله و در چهارچوب حقوق بین‌الملل عمومی، واژه GOP از حیث تعریف، ویژگی‌های حقوقی و مفهومی اصلی و روش‌های اجرای آن باتوجه به آثار منفی گسترده اجتماعی و زیست‌محیطی عملیات استخراج نفت، مورد بررسی قرار می‌گیرد.

1. Health Safty and Environment (HSE)

2. Good Oilfield Practice

همچنین در این مقاله، با تحلیل مبانی GOP و تبیین ویژگی‌های کلیدی آن، تلاش می‌شود مفهوم یادشده در پرتو تفسیرهای ارائه‌شده در رویه قضایی و داوری و نیز در دکترین حقوقی مورد واکاوی قرار گیرد. افزون‌براین، ضمن ارائه تفسیری کاربردی از این اصطلاح – که می‌تواند توسط ذی‌نفعان و نهادهای نظارتی در ارزیابی عملکرد زیست‌محیطی و اجتماعی پیمانکاران و سنجش میزان پاسخگویی آن‌ها مورد استفاده قرار گیرد – نارسایی‌ها و ابهامات موجود نیز تحلیل و بررسی می‌شود. در پایان، راهکارهای عملی برای ادغام رویه‌ها و استانداردهای نوین زیست‌محیطی-اجتماعی در قالب GOP در صنایع نفت و گاز ایران ارائه خواهد شد.

۱. تعریف GOP

قراردادهای نفتی از منابع اصلی ایجاد تعهد به‌شمار می‌روند و مسئولیت‌های عملیاتی، مالی و زیست‌محیطی طرف‌های درگیر در پروژه را تعیین می‌کنند. در مقایسه با قوانین، قراردادهای معمولاً در ارائه طرح‌های اجتماعی و زیست‌محیطی به‌روز و دقیق برای بازیگران صنعت نفت، بهتر و گسترده‌تر عمل می‌کنند. باوجوداین، به‌عنوان اقدامی احتیاطی و تکمیلی، قراردادهای ملزم به رعایت GOP هستند. البته تعریف GOP در این قراردادهای معمولاً کلی و منعطف است و موجب سردرگمی نهادهای ذی‌ربط داخلی و خارجی در شناسایی مسئولیت‌های اپراتورها و سایر اعضای کنسرسیوم‌ها می‌شود (Maniruzzaman & Al-Najjar, 2020: 2).

اصطلاح «رویه مطلوب میدان نفتی» اغلب به شکل‌های مختلف و با نام‌های گوناگون توصیف می‌شود. این نام‌ها می‌توانند از قراردادی به قرارداد دیگر و از یک منطقه جغرافیایی و حوزه قضایی به منطقه و حوزه قضایی دیگر متفاوت باشند.

برخی از نمونه‌های دیگر نام‌ها، اصطلاحات، مترادف‌ها یا عناوینی که در صنعت نفت و گاز برای این استاندارد استفاده می‌شوند عبارت‌اند از:

- رویه‌های خوب صنعت نفت^۱؛
- استانداردهای خوب صنعت نفت^۲؛
- روش‌های معمولاً پذیرفته‌شده در صنعت نفت^۳؛
- روش‌ها و استانداردهای معمولاً پذیرفته‌شده صنعت نفت^۴؛

-
1. good petroleum industry practices
 2. good petroleum industry standards
 3. generally accepted methods in the petroleum industry
 4. generally accepted methods and standards of the petroleum industry

- روش‌ها و رویه‌هایی که به‌طور معمول در رویه خوب و محتاطانه میدان نفتی و گازی استفاده می‌شوند؛^۱
- رویه خوب بین‌المللی میدان نفتی؛^۲
- رویه‌هایی که به‌طور کلی در صنعت نفت پذیرفته شده‌اند؛^۳
- اپراتور معقول و محتاط، به روشی خوب و ماهرانه؛^۴
- رویه‌های خوب بین‌المللی صنعت نفت.^۵

رویه مطلوب میدان نفتی اغلب با نام‌های مختلف و به‌صورت متفاوت توصیف می‌شود و شامل استانداردهای بسیاری است. این یک استاندارد واحد نیست، بلکه مجموعه‌ای از استانداردهاست که شامل استانداردهای عینی و استانداردهای مبتنی بر تقصیر می‌شود. GOP از منابع مختلف، از جمله توافقات صنعتی و چهارچوب نظارتی آن، ناشی می‌شود. همچنین بین رویه‌های مطلوب و بهترین رویه‌ها^۶ تمایز وجود دارد؛ به‌گونه‌ای که ممکن است در تعیین اینکه چه چیزی «بهترین» است، چالش‌هایی وجود داشته باشد. با توجه به شباهت‌ها و هم‌افزایی‌های فراوان در بخش‌های مختلف انرژی، استانداردهای توسعه‌یافته در صنعت نفت و گاز، اکنون به سایر بخش‌های انرژی نیز منتقل می‌شوند. همه این اصطلاحات و دیگر اصطلاحات مشابه اساساً نوع یکسانی از رویه میدان نفتی یا استاندارد صنعت را توصیف می‌کنند که معمولاً به‌عنوان «رویه مطلوب میدان نفتی» یا «GOP» نامیده می‌شود (Timothy, 2024: 352).

در قوانین، مقررات و قراردادهای نفتی ایران تا پیش از قراردادهای IPC^۸، نه به GOP اشاره‌ای شده و نه تعریفی از اصطلاحات مشابه آن، مانند «استانداردهای عمومی (بین‌المللی) صنعت نفت»^۹ ارائه گردیده است.^۱ در مقابل، قرارداد خدمات فنی رومیلیه عراق نمونه‌ای از قرارداد نفتی است که کوشیده است اصطلاح GOP را به شرح زیر توضیح دهد:

1. methods and practices customarily used in good and prudent oil and gas field practice
2. International Good Oil Field Practice
3. practices as generally accepted in the petroleum industry
4. as a reasonably prudent operator, in a good and workmanlike manner
5. Good International Petroleum Industry Practices
6. Negligence Standard
7. Best Practice
8. Iran Petroleum Contract (IPC)

۹. در قرارداد IPC فاز ۱۱ میدان گازی پارس جنوبی به شرح ذیل تعریف شده است:

«بهترین رویه‌های بین‌المللی صنعت نفت» به‌معنای کلیه رویه‌ها و استانداردهایی است که در زمان موردنظر، به‌طور کلی در صنعت نفت بین‌المللی به‌عنوان رویه‌های خوب، ایمن، اقتصادی، سازگار با محیط‌زیست و کارآمد در ارزیابی، توسعه، تولید، نگهداری، پردازش و انتقال گاز خام تحت این قرارداد پذیرفته می‌شوند؛ با این درک که این رویه‌ها و استانداردها باید منعکس‌کننده استانداردهای کار، خدمات و عملیات مبتنی بر فناوری باشند که یا پیشرفته‌ترین (state-of-the-art) هستند

همه آن کاربردها و رویه‌هایی که در زمان موردنظر، عموماً در صنعت بین‌المللی نفت به‌عنوان رویه‌هایی خوب، ایمن، مقرون‌به‌صرفه، سازگار با محیط‌زیست و کارآمد در اکتشاف، توسعه، تولید، فرآوری و حمل‌ونقل نفت پذیرفته شده‌اند. این رویه‌ها باید بازتاب‌دهنده استانداردهای خدمات و فناوری باشند که یا به‌روز هستند یا از نظر اقتصادی با عملیات موردنظر در تأسیسات جدید سازگارند و باید در تمامی موارد، به‌گونه‌ای اعمال شوند که از نظر سختگیری کمتر از رویه‌های جاری شرکت‌ها در عملیات‌های جهانی نباشند (Rumaila TSC, 2009, art. 1.9).

از این تعریف برمی‌آید که این قرارداد سه معیار برای GOP تعیین می‌کند: ۱. اقداماتی که بازتاب‌دهنده آخرین فناوری‌ها در صنعت هستند؛ ۲. اقداماتی که افزون بر ایمن، خوب و کارآمد بودن، منافع اقتصادی را تضمین می‌کند؛ ۳. رویه‌هایی که از نظر کارایی، در مقایسه با رویه‌های مورد استفاده همان شرکت در سایر مناطق، دچار کاستی نباشند.

نمونه‌های دیگر از قراردادهای نفتی که تعریف گسترده‌ای از واژه GOP ارائه می‌کنند، عبارت‌اند از: مدل قرارداد مشارکت در تولید تیمور-لست، قرارداد نفتی کامبوج و پیش‌نویس قرارداد امتیازی برزیل (Timor-Leste's PSC, 2004).

تیمور-لست PSC و توافق‌نامه کامبوج از نظر تأکید بر اصل دقت‌نظر و مرتبط کردن رویه‌های خوب یا عملکرد مطلوب با اقدامات اپراتورهای محتاط در شرایط مشابه، قابل مقایسه هستند. با این حال، توافق‌نامه کامبوج تلاش کرده است منابع این رویه‌ها را با ارجاع به «بهترین استانداردهای صنعت» و «بهترین شیوه‌های زیست‌محیطی جهان» تعیین کند؛ امری که به دلایل زیر ممکن است موفقیت‌آمیز نباشد. قرارداد امتیاز برزیل از این هم فراتر رفته و دستورالعمل‌های فنی را در چهارچوب تعریف GOP (یا بهترین روش‌های صنعت نفت) با الزام در به‌کارگیری بهترین فناوری‌های موجود برای بهره‌برداری ایمن و پایدار از تأسیسات، حفاظت از محیط‌زیست و جامعه محلی، کاهش خطر نشت نفت و سایر فعالیت‌های مضر و به حداقل رساندن مصرف منابع طبیعی ناپایدار (Maniruzzaman & Al-Najjar, 2020: 3) ارائه داده است (Brazil's Draft of Concession Contract, 2015, in article 1.3.30).

یا به‌نحو دیگری برای عملیات موردنظر مناسب بوده و باید در تمام موارد با استفاده از استانداردهایی اعمال شوند که حداقل به اندازه استانداردهای مورد استفاده توسط ده شرکت برتر نفتی بین‌المللی در سایر عملیات مشابه، همان‌طور که در رتبه‌بندی استاندارد/اند پورز (S&P) طبقه‌بندی شده‌اند، سختگیرانه باشند.

۱. ر.ک: حاتمی و کریمیان (۱۳۹۳)، حقوق سرمایه‌گذاری خارجی در پرتو قانون و قراردادهای سرمایه‌گذاری، دفتر سوم.

2. Best Industry Standards

3. World Best Environmental Practices

۲. ضرورت تبیین مفهوم GOP و منابع آن

تعاریف ارائه شده از مفهوم GOP با چندین چالش روبه‌روست:

نخست اینکه، تعاریف پیش گفته از اصطلاحات کلی، مانند «اپراتورهای محتاط و کوشا»^۱ و «معقولانه انتظار می‌رود»^۲ استفاده می‌کنند که نمی‌توانند معیاری برای تعیین مرزها و مشخص کردن ویژگی‌های GOP باشند.

این تعاریف، همچنین مشخص نمی‌کنند که اپراتورهای محتاط و کوشا چه کسانی هستند و بر چه اساسی می‌توان مهارت‌هایی را که به‌طور منطقی از افرادی که عملیات نفتی را انجام می‌دهند انتظار می‌رود، شناسایی کرد (Tienhaara, 2010).

از منظر حقوقی، برخی قوانین و مقررات ملی در کشورهای درحال توسعه تلاش کرده‌اند واژه GOP را تعریف کنند؛ با این حال، این قوانین نیز برخورد متفاوتی با این اصطلاح دارند و از عبارات مختلفی برای توصیف آن استفاده می‌کنند، مانند «عملکرد عادی صنعت بین‌المللی نفت» (Normal Practice of the International Petroleum Industry, 1996) و «بهترین فنون و شیوه‌های بین‌المللی» (Petroleum Law of the Republic of Suriname, No. 7, 1990). برخی قوانین نیز تنها به ترسیم خطوط کلی بسنده کرده‌اند و بدون تعیین ویژگی‌ها و الزامات، GOP را صرفاً اقداماتی توصیف می‌کنند که عموماً به‌صورت اقدامات خوب، ایمن، سازگار با محیط‌زیست و کارآمد در اجرای عملیات اکتشاف و تولید نفت پذیرفته شده‌اند (Guyana's Petroleum Act, 1998, Chapter 65: 10; Iraq's Oil & Gas Draft Law, 2007; Namibia's Petroleum, Act 2 of 1991). سایر قوانین نیز معیارهای یک اپراتور محتاط و کوشا را در شرایط مشابه، در زمینه حفظ منابع نفتی، ایمنی عملیاتی و حفاظت از محیط‌زیست افزوده‌اند (Sao Tome and Principe, 2019: Part I(2)).

مقررات شماره ۷ (۱۹۶۲) ایمنی در مواد معدنی نیجریه و قوانین عملیات نفتی در خشکی پاکستان (اکتشاف و تولید) (۲۰۱۳) در تعریف و توصیف مسیر متفاوتی را در پیش گرفتند و به دستورالعمل‌های خاصی اشاره کردند که می‌توان اصول اصلی GOP را از آن‌ها استخراج کرد (Nigerian Mineral Oils (Safety) Regulations 7 (1962), Pakistan Onshore Petroleum Rules, 2013, Part I.2 (xv)). آن‌ها تعدادی از دستورالعمل‌های سازمانی را فهرست کردند که مبنای این استانداردها هستند، شامل مؤسسه کدهای ایمنی نفت^۳ انجمن گاز آمریکا (AGA)، مؤسسه نفت آمریکا (API)، انجمن مهندسين مکانیک آمریکا (ASME)، انجمن امریکایی تست و مواد (ASTM)، مؤسسه استاندارد بریتانیا (BSI) و سازمان بین‌المللی استاندارد (ISO).

1. prudent and diligent operators
2. reasonably be expected
3. the Institute of Petroleum Safety Codes

این ارجاعات به منبع GOP تا حد زیادی می‌تواند تکالیف طرف‌های قرارداد، دولت‌های متبوع و نهادهای قضایی را برای تشخیص مسئولیت‌های زیست‌محیطی پیمانکاران و اپراتورها آسان سازد. با این حال، زمانی که منبع به روشنی مشخص نشده - که در مورد عراق چنین است - این پرسش مطرح می‌شود که چگونه این تعهدات شناسایی می‌شوند؟ پاسخ به این پرسش، کاملاً بسته به این است که آیا می‌توان تعریف دقیق‌تر و پذیرفته‌شده‌تری در سطح بین‌المللی از واژه GOP ارائه داد؛ امری که البته یکی از اهداف اصلی این تحقیق است.

بیشتر قراردادهای نفتی، رعایت GOP را در رویه‌های فنی، مدیریتی و حفاظت از محیط‌زیست الزامی کرده‌اند؛ درحالی که جنبه‌های اجتماعی و حقوق بشری کمتر مورد توجه قرار گرفته‌اند. وانگهی قوانین پاکستان و نیجریه (Nigerian Mineral Oils Regulations, 1962;) گرفته‌اند. (Pakistan Onshore Petroleum Rules, 2013) رهنمودهای مؤسسات نفتی خاص بین‌المللی را مبنای GOP تعیین کردند؛ درحالی که دیگر کشورها یا منابع را مشخص نکردند (Iraq's Oil & Gas Draft Law (n 29); Namibia's Petroleum Act Art, 44 یا قوانین ملی را بر دستورالعمل‌های بین‌المللی ترجیح داده‌اند (Brazilian PSC Art, 14).

سوم اینکه، جدیدترین منابع قانونی، مانند قانون تیمور شرقی به شماره ۲۰۲۰/۱۸ و قانون نفت کنیا به شماره ۲-۲۰۱۹، نقشه راهی را برای حل ناسازگاری‌های بین GOP و قوانین ملی و رویکردهای تمایز GOP از سایر اقدامات، ایجاد کردند (Timor-Leste Decree-Law Art, 93; Kenya's Petroleum Act, Art, 45). این قوانین، مفهوم GOP را نیز گسترش دادند و الزام به پذیرش گسترده این استانداردها در تمامی جنبه‌های فنی، اداری، مالی، اجتماعی و زیست‌محیطی عملیات نفتی را برقرار کردند.

برخی از این منابع شامل دستورالعمل‌ها و استانداردهایی است که عمدتاً از متون منتشرشده توسط چندین انجمن بین‌المللی نفت، سازمان‌های غیردولتی زیست‌محیطی و سازمان‌های بین دولتی، گرفته شده (Wawryk, 2002: 404) و عبارت‌اند از (Barclays' Environmental and Social Risk Briefing, Oil & Gas, 2015: 25-26):

- انجمن بین‌المللی حفاظت از محیط‌زیست صنعت نفت (IPIECA)
- مؤسسه نفت امریکا (API)
- انجمن تولید و اکتشاف نفت استرالیا (APPEA)
- طرح گزارش‌دهی جهانی (GRI)
- سازمان بین‌المللی استاندارد (ISO)
- شرکت مالی بین‌المللی (IFC)
- پیمان جهانی سازمان ملل متحد (UNGC)

- برنامه محیط زیست سازمان ملل متحد (UNEP)
- انجمن بین المللی تولیدکنندگان نفت و گاز (OGP)
- طرح شفافیت صنایع استخراجی (EITI)
- دستورالعمل های زیست محیطی، بهداشت و ایمنی گروه بانک جهانی (EHS) (IFC Performance Standard (1), 2012).

همچنین، استانداردهای عملکرد مطلوب میدان نفتی بر تمامی عملیات پیمانکاران نفتی اعمال می شود؛ صرف نظر از اینکه آیا آن شرکت خاص عضو سازمان صنعتی بوده که آن استاندارد را گسترش داده است یا خیر.

اگر روش یا دستورالعملی به عنوان عملکرد مطلوب بین المللی میدان نفتی شناخته شود، بی ارتباط است که یک شرکت، عضو سازمان صادرکننده آن نباشد. این روش تحت استاندارد [عملکرد مطلوب میدان نفتی] دارای دامنه ای جهانی است (Timothy, 2024: 392).

۳. تحلیل ماهیت حقوقی GOP

استاندارد عملکرد مطلوب میدان نفتی دارای پایه ای قانونی برای اعمال آن در عملیات نفت و گاز است. پیمانکار یا اپراتور موظف است عملیات خود را، چه به موجب قرارداد و چه بر پایه قوانین قابل اجرا، و گاهی هردو، مطابق با GOP انجام دهد (Kuwait v Aminoil, n 116, para 122).

تعهدات قراردادی می توانند به صورت صریح یا ضمنی و با تشخیص مرجع حل اختلاف، برای پر کردن شکاف های قرارداد و انعکاس اهداف طرفین استنباط شوند. این وضعیت اخیر در تصمیمات دادگاه های ایالات متحده که استاندارد اپراتور محتاط را تعیین کرده اند، قابل مشاهده است.

قوانین، مقررات، احکام یا آیین نامه های دولت میزبان نیز می تواند وظیفه انجام عملیات نفتی را مطابق با GOP بر پیمانکار یا اپراتور تحمیل کند. این امر، به ویژه در مواردی صادق است که پیمانکار یا اپراتور پیروی از این قوانین را صراحتاً در قرارداد خود بپذیرد (Timothy, 2024: 389). در این راستا، دو استاندارد زیر به صورت همزمان بر GOP قابل اعمال است که در این بخش به اختصار بدان ها می پردازیم.

۳.۱. استاندارد عینی^۱

باوجود چالش در تعریف دقیق GOP، عملکرد مطلوب میدان نفتی را می توان با درجه ای معقول از اطمینان برای یک موقعیت یا فعالیت خاص مشخص کرد. درواقع، «درجه ای معقول از وضوح

1. Objective standard

و/یا راهنمایی در مورد معنای آن‌ها برای تضمین امکان‌پذیری و اثربخشی تمامی توافق‌های قانونی، ادغام آن‌ها و مشارکت همه ذی‌نفعان تحت‌تأثیر این توافق‌ها ضروری است» (Saidov, 2017: 26). بنابراین، GOP برای مؤثر بودن، باید استاندارد عینی باشد، نه استاندارد ذهنی؛ یعنی براساس عقاید ذهنی هریک از طرفین درباره آنچه عملکرد مطلوب میدان نفتی در نظر می‌گیرند، تعیین نمی‌شود؛ حتی زمانی که آن طرف مدعی است با حسن‌نیت رفتار می‌کند. دادگاه‌های ایالات‌متحده این خط استدلال را در تعیین استاندارد برای اپراتور محتاط و معقول دنبال کرده‌اند:

دادگاه Brewster پیشنهاد مبنی‌بر اینکه میزان لازم سخت‌کوشی باید به‌طور ذهنی و جداگانه توسط هریک از طرفین، حتی براساس حسن‌نیت ... تعیین شود، رد کرد. این تصمیم بر این اساس اتخاذ شد که یک توافق مشترک تنها زمانی قابل‌اتکا خواهد بود که هم منافع و هم بار مسئولیت عملیات به‌طور مساوی تقسیم شوند ... این «استاندارد اپراتور محتاط»، آزمونی عینی ایجاد می‌کند که مشابه مفهوم شخص معقول در قانون مسئولیت مدنی است (Conine, 2001: 31-32).

این استانداردهای عینی در طول زمان در شیوه‌ها و عملیات صنعت گنجانده شده‌اند. در نیم قرن گذشته، صنعت بین‌المللی نفت‌وگاز تعداد چشمگیری استاندارد عینی برای تعیین GOP ایجاد کرده است. پیش از آن، دادگاه‌ها و مراجع قضایی ناگزیر بودند برای تعیین استاندارد 'RPO یا GOP تنها به شهادت کارشناسی تکیه کنند. این استانداردها در سازمان‌های صنعتی و فنی تدوین شده‌اند و بازتاب اجماع میان صدها شرکت به‌شمار می‌روند. این سازمان‌ها می‌توانند راهنمایی و خط‌مشی‌ای ارائه دهند تا مشخص شود کدام استاندارد خاص باید برای عملیات معینی که در حال ارزیابی یا اختلاف است، اعمال شود.

برای مثال، قانون انگلیس اجازه می‌دهد از شواهد کارشناسی درباره روش معمول صنعت برای تعیین نحوه تفسیر یک قرارداد استفاده شود. دادگاه تجدیدنظر انگلیس (Thomas Crema v Cenkos Securities Plc, 2010) به‌عنوان صادرکننده اجازه ارائه چنین شواهدی، اعلام کرد لازم است «... یک عرف تجاری تثبیت‌شده به‌معنای یک رویه ثابت، قطعی و مشهور، به‌گونه‌ای که بتواند یک اصطلاح را در یک قرارداد به‌صورت ضمنی دربرداشته باشد ...» شناسایی شود. نتیجه این تحولات آن است که تعیین GOP تحت هر توافق‌نامه نفت‌وگاز، با بررسی مجموعه واقعیات و متن قرارداد خاص، همراه با رویداد یا شرایط خاص موردنظر، و سپس اعمال مرتبط‌ترین استاندارد عینی که در زمان وقوع رویداد توسط صنعت توسعه یافته و به‌طور گسترده مورد استفاده قرار می‌گرفته، انجام می‌شود (Timothy, 2024: 390).

1. Reasonably Prudent Operator

۲.۳. استاندارد مبتنی بر قصور^۱

استاندارد عملکرد مطلوب میدان نفتی مبتنی بر قصور نیز هست؛ یعنی اگر پیمانکار یا اپراتوری نتواند این استاندارد را رعایت کند، درحقیقت مرتکب اهمال کاری شده است. این، استاندارد حداقلی است که از یک پیمانکار یا اپراتور در عملیات نفت و گاز، مدیریت بهداشت و ایمنی و انطباق با محیط زیست، انتظار می رود. اگر GOP، شرط قراردادی تلقی شود، رعایت نکردن آن به نقض قرارداد می انجامد.

اصل مذکور به صورت گسترده در صنعت نفت و گاز درک و پذیرفته شده است. براساس نظر برخی حقوق دانان، هم «استاندارد اپراتور محتاط»^۲ در اجاره نامه های نفت و گاز ایالات متحده و هم «استاندارد مطلوب و حرفه ای»^۳ که در JOA^۴ های ایالات متحده یافت می شود، از جمله استانداردهای مبتنی بر قصور محسوب می شوند (Conine, 2001: 45).

این اصل توسط دادگاه ها در ایالات متحده و کانادا هنگام رسیدگی به مسئولیت احتمالی اپراتورها طبق JOAها، ناشی از رفتار آنها در عملیات نفتی، اعمال شده است. در ایالات متحده، پرونده Abraxas (Abraxas Petroleum Corp v Hornburg) هدف یک بند معاف کننده را این گونه توضیح داد:

«به طور کلی، بندهای معاف کننده در یک قرارداد برای معاف کردن یک طرف از مسئولیت های آینده در قبال قصور به کار می روند»؛ به این معنا که اگر اپراتور نتواند استاندارد اپراتور محتاط را رعایت کند، مرتکب اهمال کاری شده و قرارداد را نقض کرده است. در کانادا، قاضی دادگاه در پرونده Morrison Petroleum حکم داد که: «من قصور را معادل عدم رعایت عملکرد مطلوب میدان نفتی می دانم» (Morrison Petroleum Ltd v Phoenix Canada Oil Co, 1997).

این دادگاه ها در واقع مقرر کرده اند عملکرد مطلوب میدان نفتی استاندارد مبتنی بر قصور در JOAها است. وانگهی اگر بند رفع مسئولیت اعمال نشود و اپراتور مقصر شناخته شود، این عمل به منزله نقض قرارداد نیز هست. در نتیجه، این اپراتور برای خسارت های ناشی از سهل انگاری و نقض قرارداد خود، به صورت ۱۰۰ درصد و نه فقط به نسبت سهم خود در عملیات مشترک (JO)، مسئول خواهد بود (Timothy, 2024: 390).

-
1. Negligence standard
 2. prudent operator standard
 3. good and workmanlike standard
 4. Joint Operating Agreement

۴. تفسیر GOP در آرای قضایی، داوری و دگرین

تقریباً اتفاق نظر وجود دارد که اصطلاح GOP فاقد تفسیر روشن و شناخته شده بین‌المللی است (Gao, 1998: 13). بنابراین، منابع اولیه و ثانویه مختلف، روش‌های متمایزی را برای تعریف اصطلاح GOP و شناسایی تعهدات اجتماعی و زیست‌محیطی پیمانکاران در صنایع بالادستی اتخاذ کرده‌اند. باوجوداین، برخی معتقدند GOP به همه اقدامات و استانداردهای توصیه شده توسط مؤسسات بین‌المللی تخصصی اشاره دارد (Boykett and others, 2012: 151-155). همچنین پیشنهاد شده است که GOP می‌تواند رویه‌هایی را منعکس کند که به‌طور داوطلبانه توسط شرکت‌های نفتی چندملیتی معتبر در یک دوره زمانی طولانی اتخاذ شده، به‌صورت مستمر در قراردادهای نفتی تصریح و در سطح بین‌المللی پذیرفته شده‌اند (Maniruzzaman & Al-Najjar, 2020: 20). این مبانی متنوع GOP ممکن است آشکارا متناقض نباشند و می‌توانند مبانی مشترک و تکمیلی برای این استانداردها ارائه دهند؛ به‌ویژه زمانی که رویه‌ها و سوابق شرکت‌ها از دستورالعمل‌های سازمانی الهام گرفته شده باشد. ماهیت الزام‌آور این قوانین و قابلیت اجرایی آن‌ها به احتمال اعمال آن‌ها به‌عنوان قانون مدون یا مشروعیت‌بخشی به آن‌ها توسط دیوان‌های داوری بستگی دارد (Maniruzzaman & Al-Najjar, 2020: 35).

همچنین درباره رویکردهای تقویت ماهیت الزام‌آور این دستورالعمل‌ها و روند تبدیل آن‌ها از قواعد نرم غیرالزام‌آور به قوانین سخت، بحث‌هایی وجود داشته است که در آن سه راهکار کلیدی پیشنهاد شده است: (Maniruzzaman & Al-Najjar, 2020: 22)

۱. گنجاندن هنجارهای غیرالزام‌آور در معاهدات یا قطعنامه‌های سازمان ملل؛
 ۲. ایجاد قوانین عرفی از طریق «اعتباربخشی توسط تعداد کافی از کشورها در طول زمان کافی» (Babie & Leadbeter, 2014: 234)؛
 ۳. در سطح ملی، از طریق پذیرش توسط قراردادهای نفتی و قوانین داخلی یا اعمال توسط دادگاه‌های داخلی (Salih, 2017).
- باین‌حال، استفاده از این روش‌های الزام‌آور بدون مشکل نیست؛ برای مثال، همچنان که جنیفر زرک توضیح می‌دهد: «حقوق بین‌الملل عرفی معمولاً برای همه دولت‌ها لازم‌الاجراست، اما معاهدات تنها می‌توانند کشورهایی را که قصد پیوستن به آن‌ها را دارند، ملزم کنند» (Zerk, 2006: 69).

دستورالعمل‌ها و شیوه‌هایی که مبانی GOP را تشکیل می‌دهند، دارای عناصر متفاوتی هستند و این عناصر ممکن است ارزش‌های قانونی متفاوتی داشته باشند؛ واقعیتی که باید در توصیف و طبقه‌بندی این استانداردها مورد توجه قرار گیرد؛ برای مثال، جنبه‌های فنی، به دلیل

ماهیت در حال تغییر و توسعه، احتمالاً در چهارچوب دستورالعمل‌های غیرالزام‌آور، انعطاف‌پذیر و اختیاری باقی خواهند ماند؛ درحالی‌که رویه‌های مدیریتی، مانند نظام مدیریت زیست‌محیطی (EMS)، ماهیت ثابت‌تری دارند که آن‌ها را قادر می‌سازد تا در قالب استانداردهای ثابتی که می‌توانند در قوانین ملی و بین‌المللی اتخاذ شوند، تنظیم و اجرا گردند. همچنین عناصر جبرانی که مربوط به جبران خسارت‌های زیست‌محیطی ناشی از عملیات نفتی هستند، ماهیتی ثابت و یکسان دارند و در طول زمان صرفاً حدود و قلمرو آن‌ها تغییر می‌کند، بدون آنکه ماهیت خود این عناصر دستخوش تغییر شود.

ازسوی دیگر، جنبه‌هایی که پیش‌تر توسط اسناد بین‌المللی تدوین شده و در سطح جهانی الزام‌آور محسوب می‌شوند، مانند حمایت از حقوق بشر، به‌هیچ‌وجه نمی‌توانند در این زمینه به‌عنوان قواعد اختیاری تلقی شوند. این موضوع دربارهٔ جنبه‌های کیفری جرایم محیط‌زیستی نیز صادق است. بنابراین، در این مقاله، شناسایی محتوای GOP، تفسیر حقوقی و قضایی و قابلیت اجرای آن، بستگی به وضعیت هریک از اجزا و این دارد که آیا یک دستورالعمل، غیرالزام‌آور مطلق است، قانون نرم در مرحلهٔ گذار محسوب می‌شود یا از قوانین بین‌المللی الزام‌آور است (Maniruzzaman & Al-Najjar, 2020: 99).

۴.۱. تفسیر GOP در رویهٔ قضایی و داوری

یکی از مهم‌ترین منابع تفسیری استانداردهای بین‌المللی صنعت نفت، ازجمله GOP، رجوع به آرای داوری و رویهٔ قضایی است. باوجوداین، به‌منظور نظارت و سنجش انطباق شرکت‌های نفتی با الزامات GOP، این نهادها به ابزاری برای تفسیر GOP، معرفی منابع آن و تعیین الزامات زیست‌محیطی برای هر مورد نیاز دارند. «رویهٔ قضایی و داوری اندکی در مورد اینکه چه چیزی عملکرد مطلوب میدان نفتی را تشکیل می‌دهد، وجود دارد» (Burns, 2014, ABCA 40) ((CanLII, para. 43. باوجوداین، تلاش شده است تا حد ممکن برخی از آرای داوری مؤثر در تفسیر GOP مورد بررسی قرار گیرند.

بررسی‌های انجام‌شده نشان می‌دهد مراجع رسیدگی در پرونده‌های مختلف شواهد گوناگونی را برای ارزیابی میزان اعمال GOP توسط شرکت‌های نفتی به کار می‌گیرند. بنابراین، یافتن یک روند کلی یا پیشنهاد رویکرد تفسیری جامع، نیازمند بررسی این رویه‌های داوری است. این امر در راستای هدف نهایی و به‌منظور فراهم کردن زمینه‌ای نظری برای وارد کردن این مفهوم مهم و نوین در قوانین، مقررات و قراردادهای نفتی ایران انجام می‌شود.

عملکرد مطلوب میدان نفتی در حفاظت از محیط‌زیست می‌تواند جنبه‌های متعددی داشته باشد. در مواردی که جنبهٔ انسانی مطرح باشد، می‌توان به انواع قواعد الزام‌آور بین‌المللی استناد کرد. در نتیجه، حقوق بشر به نهادهای قضایی ملی و بین‌المللی قدرت می‌دهد تا صلاحیت خود را

بر شرکت‌های خصوصی (مانند شرکت‌های نفتی) اعمال کنند و درباره جبران خسارت طرف‌های آسیب‌دیده تصمیم بگیرند. همچنین رویکرد در حال ظهوری وجود دارد که نشان می‌دهد آسیب رساندن به محیط‌زیست و کمک به اختلالات آب‌وهوایی به‌خودی‌خود می‌تواند نقض حقوق بشر تلقی شود. در پرونده Gbemre v Shell Petroleum Dev Co Nigeria Ltd، دادگاه تشخیص داد که عمل سوزاندن گاز (آتش‌زدن گاز اضافه در پالایشگاه‌ها و سایر کارخانه‌های صنعتی) حقوق سلامت را نقض کرده و موجب تغییرات اقلیمی می‌شود. همچنین، دادگاه دستور داد که این عمل باید متوقف شود (Estrin & Kennedy, 2014: 83).

دیوان بین‌المللی دادگستری (ICJ) و دادگاه آمریکایی حقوق بشر (IACtHR) در نظریه مشورتی خود در پرونده کاستاریکا علیه نیکاراگوئه، دیدگاه مبتنی بر حقوق بشر را اتخاذ کردند (International Court of Justice, 2018). برخی از توافق‌نامه‌های بین‌المللی نیز می‌توانند توسط دادگاه‌ها در پیوند دادن GOP (به‌عنوان اقدامی برای حفاظت از محیط‌زیست و کاهش تغییرات آب‌وهوایی) با حقوق بشر مورد استناد قرار گیرند، مانند اعلامیه استکهلم، اعلامیه ریو و کنوانسیون آرهوس (Declaration of the United Nations Conference on the Human Environment, 1972).

روش دیگری که توسط دادگاه‌ها یا دیوان‌های داوری برای تفسیر GOP استفاده شده است، اشاره به دستورالعمل‌های اصلی است که اقدامات حفاظت از محیط‌زیست را در صنایع بالادستی ارائه می‌دهد، مانند دستورالعمل‌های APPEA^۱، API^۲ و ISO (Environment Publications, 2023). این دستورالعمل‌ها می‌توانند توسط دادگاه‌ها و مراکز داوری برای تفسیر قوانین نفتی یا اجرا و تعقیب جرایم زیست‌محیطی به کار گرفته شوند (Maniruzzaman & Al-Najjar, 2020: 6). به گفته واوریک، این دستورالعمل‌ها می‌توانند توسط دادگاه‌های ملی برای اهداف مختلف مورد استفاده قرار گیرند، مشروط بر اینکه عموماً توسط شرکت‌های نفتی تأیید و اجرا شوند. همچنین می‌توانند حدود تعهدات این شرکت‌ها را در صورت اقامه دعوا مشخص کنند و دادگاه‌های ملی نیز می‌توانند برای تفسیر بندهای قراردادی که نیاز به اجرای GOP دارند، به این دستورالعمل‌ها استناد کنند (Wawryk, 2002: 428).

واوریک پیشنهاد می‌کند که دو رویه توسط دادگاه‌ها یا دیوان‌های داوری برای انتخاب مناسب‌ترین مقررات عملکردی در هر پرونده اعمال شود: اول، بررسی سختگیرانه‌ترین دستورالعمل‌های یک انجمن صنعتی که شرکت نفتی در آن عضویت دارد؛ و دوم، توجه به شیوه‌های عملیاتی همان شرکت در حوزه‌های قضایی دیگر و انتخاب سختگیرانه‌ترین روش

-
1. Australian Petroleum Production and Exploration Association
 2. American Petroleum Institute

به عنوان الزامات تشکیل دهنده GOP (Wawryk, 2002: 432). مانع دیگر، مسئله محرمانگی قراردادهای نفتی و عدم امکان دسترسی به مفاد قراردادهای شرکت های نفتی در سایر کشورهاست.

در برخی موارد دیگر، قوانین ملی به عنوان معیاری برای تفسیر GOP و شناسایی تعهدات اجتماعی و زیست محیطی شرکت ها مورد استفاده قرار گرفته اند.

در این راستا، می توان به پرونده «جامعه بودو علیه شرکت توسعه نفت شل نیجریه» (The Bodo Community and Others v Shell Petroleum Development Company of Nigeria Ltd TCC, Bailii, 2014, EWHC 2170) اشاره کرد که به مقررات (ایمنی) مواد معدنی نیجریه (Nigerian Mineral Oils (Safety) Regulations 7, 1962) استناد کرده و مقرراتی را که به صراحت منابع GOP را مشخص می کنند، تعیین می نماید، اما این روش مستلزم وجود یک نظام حقوقی و زیست محیطی داخلی توسعه یافته است که قادر به نظارت و تنظیم عملکرد شرکت های نفتی باشد که هم اکنون در برخی کشورهای در حال توسعه، از جمله ایران و عراق، وجود ندارد. در پرونده های دیگر، عملکرد شرکت ها و سازگاری آنها با GOP بر اساس دستورالعمل های داخلی یا تعهدات قراردادی آنها ارزیابی شده است (P. Burns v Locke case, 2012). مشکلی که در این پرونده ها ایجاد شد، نامشخص بودن منابع مذکور در تعیین تکالیف زیست محیطی بود که باعث شد دادگاه ها به روش های جایگزین حل اختلاف متوسل شوند.

در قراردادهای نفتی ایران نیز، در قالب HSE و بدون تعیین منبع دقیق مسئولیت پذیری پیمانکاران و صرفاً بر اساس بیانیه ای غیرقابل اثبات و اندازه گیری، به الزامات زیست محیطی در پروژه های نفتی به صورت منفعل اشاره شده است. از این رو، تشکیل دادگاه ویژه محیط زیست به منظور تحقق اهداف زیست محیطی در پروژه های نفتی و سایر پروژه های صنعتی در ایران گریزناپذیر است. افزون بر قوانین و مقررات پراکنده که با موضوع طرح دعاوی زیست محیطی مرتبط هستند، یکی دیگر از ظرفیت های نظام حقوقی برای طرح این دعاوی، ماده ۶۶ قانون آیین دادرسی کیفری (۱۳۹۴) است. بر اساس این ماده، «سازمان های مردم نهادی که اساسنامه آنها در زمینه محیط زیست است، می توانند نسبت به جرایم ارتكابی در زمینه های فوق اعلام جرم نموده و در تمام مراحل دادرسی شرکت کنند. مطرح نمودن سازمان های مردم نهاد در قانون آیین دادرسی کیفری یکی از جلوه های سیاست جنایی مشارکتی است که نه تنها جنبه حمایتی از بزه دیده دارد، بلکه نقش مهمی در تحقق حقوق شهروندی و پیشگیری از بزه دیدگی ثانوی ایفا می کند (وروایی و همکاران، ۱۳۹۵: ۳۰-۳۲).

با وجود این مقررۀ اساسی و نیز وجود قوانینی هرچند پراکنده در نظام حقوقی ایران، محیط زیست کشور، به ویژه در دو دهۀ اخیر، با چالش های زیست محیطی فراوانی روبه رو شده

است. مواردی همچون کم‌آبی و خشکسالی، ریزگردها، آلودگی هوای کلان‌شهرها، بالا بودن مصرف انرژی، خشک شدن تالاب‌ها، فرسایش و فرونشست زمین، از بین رفتن جنگل‌ها، بیابان‌زایی، فرسایش خاک، آلودگی دریاها، انقراض گونه‌های جانوری بومی، شکار غیرقانونی، از بین رفتن تنوع زیستی، از عمده‌ترین مشکلات زیست‌محیطی ایران هستند که افزون‌بر به خطرانداختن جان انسان‌ها، محیط‌زیست کشور را به سوی شرایط بحرانی برده است (محمودی و همکاران، ۱۴۰۰: ۲۳۷). از این‌رو، با بررسی آثار زیان‌بار عملیات نفتی بر روی محیط‌زیست از یک‌سو و نبود مرجعی اختصاصی برای رسیدگی به دعاوی زیست‌محیطی از سوی دیگر، افزون‌بر ضرورت ادغام استانداردهای به‌روز GOP در صنعت نفت ایران، وجود نهادی مستقل برای رسیدگی به دعاوی زیست‌محیطی که از سوی نهادهای دولتی، سازمان‌های مردم‌نهاد و اشخاص خصوصی طرح می‌شود، گریزناپذیر است.

علاوه‌بر پرونده‌های پیش‌گفته، می‌توان به پرونده‌های دیگری اشاره کرد که در آن‌ها معنای GOP مورد بحث قرار گرفته است، مانند پرونده Novalta Resources Ltd. v Ortynsky Exploration Ltd.، پرونده Durish v White Resource Management Ltd و پرونده Canadian Superior Oil Ltd. v Crozet Exploration Ltd. نتیجه‌ای که از نظر این دادگاه‌ها به‌دست می‌آید این است که شهادت کارشناس می‌تواند منبع مهم دیگری برای تفسیر اصطلاح GOP و بیان الزامات و ویژگی‌های اصلی آن به‌شمار آید (Novalta Resources Ltd. v. Ortynsky Exploration Ltd., 1994).

۲.۴. تفسیر GOP در دکتترین

افزون‌بر رویه قضایی و آرای داوری، به‌سبب محدود بودن این آرا و برای درک بهتر از مفهوم GOP و عناصر آن، رجوع به نظریه‌های حقوق‌دانان مفید است؛ برای مثال، جان چندلر، بحث‌های مهمی را درباره تعاریف و تکامل مفهوم GOP مطرح می‌کند. از دیدگاه وی، منظور از واژه GOP به اشتراک گذاشتن زیرساخت‌ها یا معیارهای اقتصادی نیست، بلکه منظور ارائه استانداردها یا روش‌های اساسی برای انجام اکتشاف و حفاری به شیوه‌ای ایمن و مؤثر است. چندلر پیشنهاد می‌کند که تعریف فعلی GOP اصلاح شود تا موضوع‌های منطقه‌ای را نیز دربرگیرد و بر حداکثرسازی بازیابی هیدروکربن به‌صورت فنی و اقتصادی پایدار، همراه با به‌کارگیری روش‌ها و فرایندهای ایمنی عملیاتی و ساختاری برای پیشگیری از حوادث، تأکید داشته باشد (Chandler, 2018: 185, 186, 189).

از سوی دیگر، مایک بانتر، پژوهش جامعی درباره پیامدهای اصطلاح GOP انجام داد تا تحلیلی عمیق از حادثه انفجار چاه BP Macondo ارائه کند. او در این باره بیان می‌کند که

«تاکنون توجه اندکی به تحلیل حقوقی دقیق اصطلاح GOP شده است» و اشاره می‌کند که «تعریف GOP به اندازه کافی ساده، اما به‌طور فریبنده‌ای گسترده به نظر می‌رسد» (Bunter, 2013: 2-3). به گفته بانتر، «GOP مجموعه‌ای از قوانین و مقررات را ارائه می‌کند که به‌موجب آن متخصصان نفت، انجام عملیات نفتی را به‌صورت روزانه تنظیم می‌کنند» و پیشنهاد می‌کند «تحمیل این استانداردهای سختگیرانه در یک فرایند تکاملی خودتنظیمی توسط دست‌اندرکاران ماهر صنعت نفت انجام شود». او می‌افزاید که این قوانین نه‌تنها باید بر تجهیزات و فنون مورد استفاده در عملیات نفتی حاکم باشند، بلکه باید رفتار شخصی کارکنان، سرپرستان و مدیران و نیز مسائل مرتبط با محیط‌زیست و ایمنی را دربرگیرند (Bunter, 2013: 2-3). او همچنین یادآور می‌شود که استانداردهای GOP همواره در حال تغییر و تحول بوده‌اند تا با شیوه‌های به‌روز تولید و اکتشاف نفت سازگار شوند (Bunter, 2013: 2-3).

ابهام و عدم قطعیت در واژه GOP، زمینه را برای طرح این پرسش فراهم می‌کند که چرا این اصطلاح بدون تعریفی روشن رها شده و آیا این امر تعمدی بوده است یا خیر. براساس یک دیدگاه، صنعت به‌صورت هدفمند اصطلاح GOP را بدون تعیین مرزهای روشن رها کرده است تا از این طریق، تعهد شرکت‌های نفتی به رعایت مجموعه‌ای از استانداردها را تضعیف کند و درنتیجه، هزینه‌های خاص و احتمال مسئولیت ناشی از سهل‌انگاری را کاهش دهد. در مقابل، دیدگاه مثبت و رایج‌تر نشان می‌دهد محدود نکردن محتوای GOP، این امکان را فراهم می‌سازد تا فناوری‌ها و روش‌های جدید مدیریت میدان نفتی و حفاظت اجتماعی و محیطی را دربرگیرد. پاتریشیا پارک با پذیرش دیدگاه دوم، بر این باور است که ابهام ذاتی در مفهوم GOP، موجب افزایش انعطاف‌پذیری و قابلیت انطباق آن با شرایط متغیر می‌شود و استمرار فعالیت‌ها را سریع‌تر و آسان‌تر می‌سازد (Park, 2013: 12).

به نظر می‌رسد دیدگاه دوم با اهداف و ویژگی‌های صنعت هم‌خوانی بیشتری دارد. ایجاد تعریفی مشخص که حدود و قلمرو تعهدات شرکت‌های نفتی را از پیش تعیین کند، با ماهیت پروژه‌های نفتی که براساس فناوری‌های نوین همواره در حال تغییر و تحول است، در تعارض قرار می‌گیرد. وانگهی، این تعریف مضیق موجب می‌شود ماهیت فنی پروژه‌های نفتی نادیده گرفته شود.

اما عیب این ابهام آن است که وظیفه مرجع رسیدگی به اختلاف و سایر نهادهای ذی‌ربط در تعیین وظایف شرکت‌های نفتی و پاسخگویی آن‌ها در قبال این وظایف را دشوارتر می‌کند. دراین‌راستا، واوریک معتقد است اگرچه ارجاع به GOP بدون تعیین اجزای قطعی آن می‌تواند برای همگامی این اقدامات با پیشرفت‌های صنعت سودمند باشد، اما درعین‌حال، این امر موجب می‌شود که اصطلاح GOP برای اهداف اجرایی همچنان مبهم و نامشخص باقی بماند.

براین اساس، می‌توان گفت که به جای ارائه تعریفی دقیق و مضیق از GOP، بهتر است عناصر تشکیل‌دهنده آن مشخص شوند.

از سوی دیگر، برخی پژوهشگران پیشنهاد می‌کنند انعطاف‌پذیری GOP نه تنها برای همگامی با پیشرفت‌های فنی، بلکه برای کاربرد آن در مناطق استخراجی مختلف با تنوع بوم‌شناختی و جمعیت‌شناختی که نیازمند تعهدات اجتماعی و زیست‌محیطی متفاوتی هستند، ضروری است (Maniruzzaman & Al-Najjar, 2020: 9).

پارک بر این باور است که در تعریف GOP باید شرایط محلی مدنظر قرار گیرد، ولی مسئولیت انتخاب بهترین روش برعهده اپراتور است و اوست که باید این انتخاب را برای دولت میزبان توجیه کند (Park, 2013: 13). این نظریه همچنین توسط انجمن بین‌المللی تولیدکنندگان نفت و گاز پشتیبانی می‌شود و نشان می‌دهد که خلأ ناشی از نبود تعریف مورد توافق بین‌المللی از GOP می‌تواند از طریق انتخاب استانداردها و راه‌حل‌های متناسب با هر منطقه و شرایط عملیاتی جبران شود (International Association of Oil & Gas Producers, 2010).

نتیجه

باتوجه به نارسایی‌های موجود در الزامات HSE در پروژه‌های بالادستی صنایع نفت و گاز ایران، در این مقاله تلاش شده است استاندارد GOP به‌عنوان جایگزینی نوین و مؤثر برای مدیریت، کاهش و پیشگیری از آثار زیان‌بار عملیات نفتی شناسایی و تبیین شود. در این راستا، مبانی استاندارد GOP با تحلیل وضعیت حقوقی، تعاریف و اجزای آن مورد بررسی قرار گرفت. همچنین نشان داده شد که انواع منابع حقوقی، قراردادی و دستورالعمل‌ها در سرتاسر جهان وجود دارند که کوشیده‌اند معیارهای اصلی این استاندارد را تبیین کنند. شناسایی این مآخذ و منابع قانونی، در نهایت می‌تواند صنعت نفت را قادر سازد تا در راستای حفظ محیط‌زیست و تبیین مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها، مجموعه‌ای خاص از قوانین و اقدامات را در تحقق الزامات GOP برای قراردادهای ایرانی برگزیند. افزون بر قانون‌گذاری، منطقه‌ای که عملیات نفتی در آن انجام می‌شود نیز می‌تواند در شناسایی و تبیین استانداردها و اولویت‌های محلی GOP بسیار تأثیرگذار باشد.

هرچند GOP را می‌توان مفهومی مبهم، گمراه‌کننده و گسترده توصیف کرد، اما با رعایت برخی الزامات - مانند قانون‌گذاری و تنظیم مقررات، شناسایی معیارهای GOP و پیش‌بینی دادگاهی اختصاصی برای رسیدگی به تخلفات و جرایم زیست‌محیطی شرکت‌ها براساس این استاندارد - می‌تواند تا حد زیادی خلأها و چالش‌های موجود در استانداردهای کنونی HSE را جبران کند. باتوجه به ماهیت پروژه‌های نفتی و پیچیدگی‌های فنی فراوان آن‌ها، نمی‌توان انتظار داشت که تعریف یا تفسیر بین‌المللی مورد توافقی از استاندارد GOP وجود داشته باشد، بلکه وجود معیارهایی برای شناسایی این استاندارد و به‌کارگیری آن‌ها به‌عنوان مرجع کلی، کافی به

نظر می‌رسد. باوجوداین، ممکن است ذی‌نفعان در مراکز داوری و دادگاه‌ها با انتخاب‌ها و تفسیرهای متنوعی روبه‌رو شوند که نظارت و اجرای تعهدات اجتماعی و زیست‌محیطی را تضعیف می‌کند. بنابراین، شناسایی ابزارهای تفسیری نوآورانه‌ای که بتوانند تعریفی جامع‌تر و یکپارچه‌تر ارائه دهند و ابعاد اجتماعی-محیطی را به درک کنونی از این مفهوم اضافه کنند، ضروری است.

پژوهش‌های پیشین نشان می‌دهد که درحال حاضر، نظام HSE صنعت نفت ایران قادر به مدیریت آثار زیان‌بار زیست‌محیطی و اجتماعی روزافزون عملیات نفتی نیست. باوجوداین، مفهوم GOP نیز در قراردادهای نفتی و مقررات قانونی ایران جایی ندارد. همچنین به دلیل کلی بودن مقررات محیط‌زیستی از یک سو و منفعل بودن مقررات HSE در پروژه‌های نفتی از سوی دیگر، ضروری است با ایجاد سازوکاری یکپارچه و ادغام رویه‌ها و استانداردهای تشکیل‌دهنده GOP در نظام زیست‌محیطی و اجتماعی صنعت نفت ایران، شرکت‌های نفتی به پاسخگویی در برابر آثار زیست‌محیطی عملیات نفتی ملزم شوند.

بیانیه نبود تعارض منافع

نویسندگان اعلام می‌دارند که تعارض منافع وجود ندارد و تمام مسائل اخلاق در پژوهش را شامل پرهیز از دزدی ادبی، انتشار و یا ارسال بیش از یک بار مقاله، تکرار پژوهش دیگران، داده‌سازی یا جعل داده‌ها، منبع‌سازی و جعل منابع، رضایت ناآگاهانه سوژه یا پژوهش‌شونده، سوء رفتار و غیره، به‌طور کامل رعایت کرده‌اند.

قدردانی

بدین وسیله، از استادان گرامی و تمامی همکارانی که در به ثمر رسیدن این مقاله ما را یاری کرده‌اند، صمیمانه سپاسگزاری می‌کنیم.

منابع

- حاتمی، علی؛ کریمیان، اسماعیل (۱۳۹۳). حقوق سرمایه‌گذاری خارجی در پرتو قانون و قراردادهای سرمایه‌گذاری. تهران، انتشارات تیسرا.
- رمضانی قوام‌آبادی، محمدحسین (۱۳۹۲). «حفاظت از محیط‌زیست در حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران». فصلنامه دیدگاه‌های حقوق قضایی، شماره ۳، ص ۹۳-۱۴۰. در: <https://sid.ir/paper/217882/fa> (۲۴ اردیبهشت ۱۴۰۴)

کاشانی، جواد؛ دامن‌پاک، جعفر (۱۳۹۹). «ماهیت رویه‌های بین‌المللی صنعت نفت و آثار آن بر قانون حاکم بر قراردادهای بخش بالادستی». *مطالعات حقوق انرژی*، دوره ۶، شماره ۲، پاییز و زمستان، ص ۲۱۹-۱۷۵. doi.org/10.22059/jrels.2021.309452.390

محمودی کردی، زهرا؛ شارق، زهراسادات؛ رضازاده، حسین (۱۴۰۰). «ضرورت تأسیس دادگاه زیست‌محیطی با نگاهی به وضعیت ایران». *مجله حقوقی دادگستری*، دوره ۸۵، شماره ۱۱۵، ص ۲۳۹-۲۱۵. https://doi.org/10.22106/rlj.2021.522774.3915

وروایی، اکبر؛ محمدی، همت؛ نوریان، ایوب (۱۳۹۵). «مشارکت سازمان‌های مردم‌نهاد در فرایند کیفری». *فصلنامه تحقیقات حقوق خصوصی و کیفری*، شماره ۲۸، ص ۴۳-۲۷. در: https://sid.ir/paper/127685/fa (۲۷ فروردین ۱۴۰۴)

References

- Al-Najjar, Mohammed. (2021). *The legal implications of the term 'good oilfield practice' in protecting the environment and society from onshore upstream oil and gas operations*. University of Portsmouth/ School of Law.
- Babie, P. & Leadbeter, P. (2014). *Law as Change: Engaging with the Life and Scholarship of Adrian Bradbrook*. University of Adelaide Press.
- Barclays Bank PLC, "Environmental and Social Risk Briefing, Oil & Gas" (2015).
- Best International Techniques and Practices, Petroleum Law of the Republic of Suriname (No. 7, 1991).
https://www.staatsolie.com/media/htzpfxttd/petroleum-law.pdf, (Accessed: 3 May 2025).
- Birnie, P.W; Boyle A.E. & Redgwell, C. (2009). *International Law and the Environment*. Oxford University Press.
- Boykett, T. & others. (2012). Oil Contracts How to Read and Understand a Petroleum Contract (ed. Version 1.1, Times Up Press 2012), pp. 151-155.
- Brazil's Draft of Concession Contract, 2015.
https://www.parceriaseminvestimentos.sp.gov.br/wp-content/uploads/2025/07/DRAFT-FOR-THE-CONCESSION-AGREEMENT.pdf, (Accessed: 10 April 2025).
- Bunter, M.A.G. (2013). "World-wide standards of Good Oilfield Practice: the impact of the blow-out, deaths and spill at the BP Macondo well, the MC 252/1-01, US Gulf of Mexico". *Oil, Gas & Energy Law Intelligence*, 11(2), pp. 2-3. www. https://www.ogel.org/article.asp?key=3356, (Accessed: 11 December 2024).

- Burns, P. (2012). *v Locke case* (n 100); Petrobank Energy and Resources Ltd. *v. Safety Boss Ltd.*, ABQB 161 (CanLII). <http://canlii.ca/t/fqhgf>, (Accessed: 10 April 2025).
- Burns, P. (2014). *Resources Limited v Locke, Stock & Barrel Company Ltd.* ABCA 40 (CanLII). <http://canlii.ca/t/g2w8b>, para. 43, (Accessed: 17 May 2025).
- Chandler, J.A. (2018). *Petroleum Resource Management: How Governments Manage Their Offshore Petroleum Resources*, Edward Elgar Publishing.
- Clean Waters Act 1970, No 78, New South Wales, Australia.
<https://cd-hosting-piac.s3.ap-southeast-2.amazonaws.com/documents/63bcc0b8b4cb7869a5d0fdb90d6c2f575199871f.pdf>? (Accessed: 17 April 2025).
- Djakhongir S. (2017). "The Standardisation of Oil and Gas Law: Transnational Layers of Governance". *National University of Singapore Centre for Maritime Law*, Working Paper 17/10/National University of Singapore, Law Working Paper, pp. 1-34.
<https://ssrn.com/abstract=3048111>, (Accessed: 4 November, 2024).
- Durish *v. White Resource Management Ltd.*, 1998 ABQB 801 (CanLII).
<https://ca.vlex.com/vid/white-resource-mgt-ltd-680602053>, (Accessed: 17 April 2025).
- Estrin, D. & Kennedy B.H. (2014). *Achieving Justice and Human Rights in an Era of Climate Disruption*, International Bar Association Climate Change Justice and Human Rights Task Force Report.
[https://www.lagbd.org/Achieving_Justice_and_Human_Rights_in_an_Era_of_Climate_Disruption_\(int\)](https://www.lagbd.org/Achieving_Justice_and_Human_Rights_in_an_Era_of_Climate_Disruption_(int)), (Accessed: 10 April 2025).
- Gao, Z. (1998). *Environmental regulation of oil and gas*, Kluwer law international 1998.
- Gary B. Conine (2001). "The Prudent Operator Standard: Applications Beyond the Oil and Gas Lease". *Natural Resources Journal*, Volume 41, No.01, Winter, pp. 23-76. <http://www.jstor.org/stable/24888545>, (Accessed: 12 July 2025).
- Guyana's Petroleum (Exploration and Production) Act (1998).
<https://gcci.gy/wp-content/uploads/2013/07/Petroleum-Exploration-and-Production-cap6510-.pdf>, (Accessed: 11 May 2025).
- Hatami, A.; Karimian, A. (2014). *Foreign Investment Law in Light of Investment Act and Contracts*, Tehran, Tisa Publications [in Persian].
- IFC Performance Standard (1), Assessment and Management of Environmental and Social Risks and Impacts (January 1, 2012).
<https://www.ifc.org/content/dam/ifc/doc/2010/2012-ifc-performance-standard-1-en.pdf>, Accessed: 2025/04/16

- International Association of Oil & Gas Producers (2010). Regulators' Use of Standards, (Report No. 426, OGP).
<https://www.iogp.org/bookstore/product/regulators-use-of-standards/>, (Accessed: 17 April 2025).
- International Court of Justice (2 February 2018). certain activities carried out by Nicaragua in the border area (Costa Rica v. Nicaragua) compensation owed by the republic of Nicaragua to the republic of Costa Rica; Advisory Opinion of the Inter-American Court of Human Rights (IACtHR) (15 November 2017). <https://www.icj-cij.org/case/150>, (Accessed: 11 May 2025).
- Iraq's Oil & Gas Draft Law, 2007. <https://www.iraq-businessnews.com/wp-content/uploads/2011/10/CoR-Draft-Oil-and-Gas-Law-English-Version-by-IEI.pdf>, (Accessed: 3 May 2025).
- Kashani, J.; Damanpak, J. (2020). "The Nature of International Oil Industry Practices and Its Effects on the Law Governing Upstream Contracts". *Energy Law Studies*, Vol. 6, No. 2, Autumn and Winter, pp. 175-219. <https://doi.org/10.22059/jrels.2021.309452.390>, [in Persian].
- Kenya Petroleum Act No.2 of 2019.
<https://eprocedures.investkenya.go.ke/media/The%20Petroleum%20Act%202019%20.pdf>, (Accessed: 10 April 2025).
- Kuwait v Aminoil (n 116) para 122, available at <https://jusmundi.com/en/document/decision/en-the-american-independent-oil-company-v-the-government-of-the-state-of-kuwait-final-award-wednesday-24th-march-1982>, (Accessed: 3 May 2025).
- Mahmoudi Kordi, Z.; Sharegh, Z.; Rezazadeh, H. (2021). "The Necessity of Establishing an Environmental Court with a Look at the Situation in Iran". *Journal of Justice Law*, Vol. 85, No. 115, pp. 215-239. <https://doi.org/10.22106/jlj.2021.522774.3915>, [in Persian].
- Maniruzzaman, A. F. M., Mohammed Al-Najjar (2020). "The Legal, Environmental and Social Prospects of the Term "Good Oilfield Practice" within the Onshore Upstream Oil Industry: Law in the Making?". *OGEI*, 5, p. 2, <https://ssrn.com/abstract=3738485>, (Accessed: 7 November 2025).
- Morrison Petroleum Ltd v. Phoenix Canada Oil Co, 1997. <https://ca.vlex.com/vid/morrison-petroleums-v-phoenix-681443609>, (Accessed: 16 April 2025).
- Mousseau, D. (2002). (ed). "The Operator's Standard of Care in Wellsite Operations, 5 JV Views". *Petroleum Joint Venture Association*, p. 8. <https://www.pjva.ca/newsletter/archives/summer02/03.php>, (Accessed: 5 July 2025).

- Namibia's Petroleum (Exploration and Production) Act, 1991. [https://www.lac.org.na/laws/annoSTAT/Petroleum%20\(Exploration%20and%20Production\)%20Act%20of%201991.pdf](https://www.lac.org.na/laws/annoSTAT/Petroleum%20(Exploration%20and%20Production)%20Act%20of%201991.pdf), (Accessed: 17 May 2025).
- Novalta Resources Ltd. v. Ortynsky Exploration Ltd., 1994 CanLII 9248 (AB QB). <https://ca.vlex.com/vid/novalta-res-v-ortynsky-681471113>, (Accessed: 10 April 2025).
- Pakistan Onshore Petroleum (Exploration and Production) Rules, 2013. <https://petroleum.gov.pk/SiteImage/Misc/files/Final-Rules-2013-amended-January2020.pdf>, (Accessed: 19 July 2025).
- Park, Patricia. (2013). *International Law of Energy and Environment*. CRS PRESS (2nd edn, 2013).
- Ramezani Ghavamabadi, M. (2013). "Environmental Protection in the Constitutional Law of the Islamic Republic of Iran". *Judicial Legal Views Quarterly*, No. 63, pp. 93-140. <https://sid.ir/paper/217882/fa>, (Accessed: 14 May 2025) [in Persian].
- Rumaila TSC, 2009. <https://s3.amazonaws.com/rgi-documents/24cf4f39ead2536ca9d94f5ad520a81cdb15ad38.pdf>, (Accessed: 12 March 2025).
- Salih I.I. (2017). "Duty of Transnational Oil Corporations in Relation to Harm Caused in Countries of Operations: Alternative Mechanism for Effective Compensation - The Case of Oil Industries in Nigeria". *SSRN Electronic Journal*, pp. 1-24. <https://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2980105>.
- Superior Oil Ltd. v. Crozet Exploration Ltd., 1982 CanLII 1083 (AB QB). <https://ca.vlex.com/vid/cdn-superior-oil-v-681807445>, (Accessed: 3 May 2025).
- The Bodo Community and Others v. Shell Petroleum Development Company of Nigeria Ltd TCC, Bailii. [2014] EWHC 2170. <https://vlex.co.uk/vid/the-bodo-community-and-793282513>, (Accessed: 2025/04/16).
- Tienhaara, K. (2010). "Environmental aspects of host government contracts in the upstream oil & gas sector". *Oil, Gas & Energy Law Intelligence*, Vol. 8, issue 3, pp. 1-25. https://www.researchgate.net/publication/228120074_Environmental_Aspects_of_Host_Government_Contracts_in_the_Upstream_Oil_Gas_Sector, (Accessed: 7 July 2025).
- Timor-Leste's PSC, Model Production Sharing Contract under the Petroleum Act, 2020. <https://www.laohamutuk.org/Oil/PetRegime/PSC%20model%20270805.pdf>, (Accessed: 11 February 2025).

- Timothy, Martin. (2004). "Good Oilfield Practice: its history and evolution". *Journal of World Energy Law and Business*, p. 352, <https://doi.org/10.1093/jwelb/jwae016>
- Varouei, A.; Mohammadi, H.; Nourian, A. (2016). "Participation of Non-Governmental Organizations in the Criminal Process". *Quarterly Journal of Private and Criminal Law Research*, No. 28, pp. 27-43, <https://sid.ir/paper/127685/fa>, (Accessed: 16 April 2025) [in Persian].
- Wawryk, A.S. (2002). "Adoption of International Environmental Standards by Transnational Oil Companies: Reducing the Impact of Oil Operations in Emerging Economies". *Journal of Energy & Natural Resources*, pp. 402-434. <https://doi.org/10.1080/02646811.2002.11433308>.
- Zerk, J.A. (2006). *Multinationals and Corporate Social Responsibility: Limitations and Opportunities in International Law*. Cambridge Studies in International and Comparative Law, Cambridge University Press.

